

Afsprakenlijst Bestuurlijke Overleggen Leefomgeving 2, 10 en 11 juni 2025

Regio Noord-Nederland.....	2
Regio Zuidwest-Nederland.....	3
Regio Oost-Nederland.....	6
Regio Noordwest-Nederland.....	7
Regio Zuid-Nederland.....	13

Regio Noord-Nederland

1	Eerste Ruimtelijk Arrangement per provincie <u>Fryslân</u> ❖ Rijk en Provincie Fryslân stellen het Ruimtelijk Arrangement 2025 vast. <u>Groningen</u> ❖ Rijk en Provincie Groningen spreken af om de komende periode verder te werken aan het Ruimtelijk Arrangement op basis van de concept Ruimtelijke Samenwerkingsagenda en spreken af het Ruimtelijk Arrangement in het najaar van 2025 vast te stellen. <u>Drenthe:</u> ❖ Rijk en de Provincie Drenthe stellen het Ruimtelijk Arrangement Rijk - Drenthe 2025 vast.
2	NOVEX-gebied Regio Groningen-Assen ❖ Rijk en Regio stellen de NOVEX-RGA Uitvoeringsagenda 1.0 vast. ❖ Rijk en Regio werken deze Uitvoeringsagenda nader uit richting het BO MIRT en voorzien deze van uitvoeringsafspraken en een Regionale Investeringsagenda. ❖ Mede op basis van het ontwikkelperspectief en uitvoeringsagenda werken regionale partijen waar nodig in overleg met het Rijk voorstellen voor aanvraag kabinetsmiddelen voor woningbouw en mobiliteit uit. Besluitvorming hierover is voorzien in het BO MIRT 2025. ❖ Rijk en Regio spreken af om de komende tijd binnen de bestaande RGA NOVEX-afspraken en budgetten nog een nadere verdiepingsslag te maken voor wat betreft de ruimtelijke en kwalitatieve invulling van de 28.000 arbeidsplaatsen/werkmilieus in de regio.
3	NOVEX-gebied Groningen Masterplan Zeehavens ❖ Rijk en Regio stemmen in met het ontwikkelperspectief NOVEX gebied Groningen Masterplan Zeehavens. ❖ Rijk en Regio spreken af dit perspectief verder uit te werken tot het gebiedsprogramma (inclusief onderzoeks-, uitwerkings- en uitvoeringsagenda), investeringsagenda en verdere samenwerkingsafspraken. De uitwerking van de onderzoeks- en uitwerkingsagenda en eerste opzet van het gebiedsprogramma zal tijdens het BO Leefomgeving 2026 geagendeerd worden. Aansluitend worden genoemde documenten verder gevuld en uitgewerkt. ❖ In het BO Leefomgeving van november 2024 hebben Rijk en Regio afgesproken ernaar te streven de ambtelijke en bestuurlijke drukte in het gebied te verminderen, en dit nu al te stroomlijnen via de integrale gebiedsaanpak en samenwerking van het NOVEX gebied Groningen Masterplan Zeehavens. In lijn hiermee spreken partijen af met de integrale bestuurlijke tafel NOVEX-gebied Groningen Masterplan Zeehavens te benutten voor gezamenlijke integrale uitwerkingen en (strategische) keuzes in dit NOVEX-gebied.
4	Verstedelijkingsstrategie Friese Steden ❖ De Provincie Fryslân en de F4 werken de Verstedelijkingspropositie Fries Stedelijk Netwerk 2050 uit tot een verstedelijkingsstrategie en investeringsagenda. Gelijktijdig wordt in gesprek met het Rijk gezien welke gerichte ondersteuning de Provincie en F4 verder kan helpen, onder meer in het licht van economisch beleid en de woningbouwopgave. ❖ Het Fries Stedelijk Netwerk wordt opgenomen in het Stedelijk Netwerk Nederland.
5	Zuid- en Oost-Drenthe ❖ De Regio werkt samen met het Rijk een concept-Ontwikkelperspectief uit in het kader van het Nationaal Programma Vitale Regio's (NPVR). Dit perspectief wordt in de tweede helft van 2025 met stakeholders

	besproken en zal worden uitgewerkt in een uitvoeringsagenda.
6	Voortgang (bestaande) 17 grootschalige woningbouwgebieden ❖ Rijk en Regio nemen kennis van de opbrengsten op landsdelig niveau van het Dashboard Grootschalige Woningbouw.
7	MIRT-onderzoek Westflank Groningen ❖ Rijk en Regio stellen elk €88,56 miljoen inclusief BTW beschikbaar voor de realisatie van het pakket aan maatregelen. ❖ De Rijksbijdrage is taakstellend en betreft een maximum. ❖ De Gemeente Groningen realiseert 3.800 woningen bovenop de reeds afgesproken realisatie van 4.300 woningen tot en met 2030, met een inspanningsverplichting om deze uiterlijk in 2040 gerealiseerd te hebben. ❖ Rijk en Regio committeren zich aan de afspraken met betrekking tot de uitvoering van de maatregelen, de financiering en verdere samenwerking zoals gesteld in de ontwikkelagenda. ❖ Rijk en Regio spreken, in aanvulling op de afspraken in de ontwikkelagenda, af dat de uitvoering van de maatregelen in de ontwikkelagenda periodiek, uitgaande van 4 keer per jaar, wordt afgestemd met de Provincie Groningen, de gemeente Groningen, Ministerie IenW, Ministerie VRO, de Regio Groningen-Assen en Rijkswaterstaat. ❖ De Regio stuurt jaarlijks een voortgangsbericht (beleidsinformatie) om inzicht te geven in de voortgang met betrekking tot tijd, scope, geld en risico's en eventuele knelpunten. ❖ Als een maatregel niet uitvoerbaar blijkt of onvoldoende effect heeft, doet de Regio een voorstel voor een alternatief, passend bij de hoofdpoging van de ontwikkelagenda. In overleg met de Provincie Groningen, de Gemeente Groningen, Ministerie IenW, Ministerie VRO, de Regio Groningen-Assen en Rijkswaterstaat wordt beoordeeld wat de effecten zijn op bereikbaarheid van de Westflank en de randwegen, en of het alternatief daarmee als passend kan worden beschouwd. ❖ De afspraken uit de ontwikkelagenda worden opgenomen in de uitvoeringsagenda voor het NOVEX gebied Regio Groningen-Assen.
8	Proces aanwijzen nieuwe grootschalige woningbouwlocaties ❖ Rijk en Regio stellen een gezamenlijk proces op om te komen tot een gemeenschappelijk beeld van de te selecteren regionale grootschalige woningbouwlocaties, die vervolgens zullen worden meegenomen in de ontwerp Nota Ruimte. ❖ Mogelijke investeringsbeslissingen rondom mobiliteitsmaatregelen (Woningbouw op korte termijn; WoKT) zullen plaatsvinden in het BO MIRT 2025. Voor de bijdrage vanuit de Woningbouwimpuls (voor de regionaal grootschalige woningbouwlocaties) zullen de komende jaren meerdere tranches worden opgesteld.
9	Financieel instrumentarium ten behoeve van woningbouw en afweegkaders voor verdeling €2,5 miljard voor nieuwe woningen en de bereikbaarheid daarvan ❖ Rijk en Regio nemen kennis van de voortgang, de definitieve beoordelingscriteria en afweegkader en het geschetste proces rondom de inzet van de middelen.

Regio Zuidwest-Nederland

1	Eerste Ruimtelijk Arrangement per provincie <u>Zeeland</u> ❖ Rijk en Provincie Zeeland stellen het Ruimtelijk Arrangement Zeeland 2025 vast. <u>Zuid-Holland</u> ❖ Rijk en Provincie Zuid-Holland stellen het Ruimtelijk Arrangement Zuid-
----------	---

	Holland 2025 vast.
2	NOVEX-gebied North Sea Port District ❖ De ambities, transitie en daarmee samenhangende druk op de ruimte in het grensoverstijgende haven-, industrie- en woongebied NSPD vragen langjarige, integrale samenwerking en uitvoering tussen Rijk en Regio. Binnen Nederland en ook met Vlaanderen. ❖ Rijk en Regio spreken af de samenwerking in dit NOVEX gebied NSPD te bestendigen en te structureren. Om zodoende recht te doen aan de omvang en (ruimtelijke) complexiteit van de opgaven en (sleutel) projecten zoals deze benoemd, geprioriteerd en (deels) uitgewerkt zijn in de eerste versie van de Uitvoerings Agenda. Rijk en Regio onderschrijven daarmee deze Uitvoerings Agenda 1.0. Met de kanttekening dat inhoudelijke informatie betreffende grootschalige infrastructuurprojecten in deze UA op een aantal punten moet worden aangepast. ❖ Rijk en Regio spreken uit om in 2025, met de andere NSPD partners, te komen tot een actualisering en verbetering van de huidige Uitvoerings Agenda. Dit zal komend jaar leiden tot een UA 2.0 ❖ De (grensoverstijgende) samenwerking is recent op de Vlaams Nederlandse Top van 1 april jl door de Nederlandse en Vlaamse regeringen, de regionale partners en het havenbedrijf NSP onderschreven door een gezamenlijke ondertekening van de Strategische Nota 'Grensoverstijgende aanpak North Sea Port District' ❖ Rijk en Regio spreken daarmee uit om samen met de Vlaamse (gewestelijke én provinciale) overheid en met het havenbedrijf NSP als 5 volwaardige partners op te trekken in dit gebiedsontwikkeling traject en over te gaan op uitvoering. Dat doet men door vanuit elke partner een gebiedsregisseur aan te stellen. De 5 gebiedsregisseurs vormen de komende jaren samen een Uitvoeringsbureau. ❖ Naast een UA 2.0 zal ook binnen een jaar een eerste versie van de Regionale Investerings Agenda opgesteld gaan worden. Rijk en Regio spreken daarmee de intentie uit om, met de partners, de investeringsbehoefte van de (sleutel) projecten zichtbaar te gaan maken. En om te verkennen hoe de benodigde investeringen voor de komende jaren gedekt kunnen worden. Uit Nederlandse, Vlaamse, Belgische, maar ook Europese fondsen. De combinatie Publiek-Privaat zal ook onderzocht en uitgewerkt worden. ❖ Doel en ambitie is om de UA 2.0 en de RIA 1.0 te agenderen op de daarvoor geijkte (interdepartementale, maar ook grensoverstijgende en regionale) bestuurlijke tafels en op het BO Leefomgeving van 2026. ❖ Tevens spreken Rijk en Regio, met de partners, de ambitie uit om met het gebiedsontwikkeling traject NSPD wederom 'acte de presence' te geven op de Top. In 2027 op de Nederlandse Vlaamse Top. Om zo de resultaten en de stand van zaken in de strategische grensoverstijgende gebiedsontwikkeling extra aandacht te kunnen geven.
3	NOVEX-gebied Zuidelijke Randstad ❖ De 2.0-versie van de uitvoeringsagenda NOVEX Zuidelijke Randstad te onderschrijven en gezamenlijk uitvoering te geven aan de hierin benoemde afspraken. ❖ Naast de al eerder geprioriteerde programmalijn 'gezonde en klimaatadaptieve delta' ook de programmalijn 'toekomstbestendige economie' te prioriteren in de uitvoering. Aangaande de investeringsstrategie voor het robuuste groenblauwe netwerk spreken Rijk en Regio af: ❖ In gezamenlijkheid binnen NOVEX Zuidelijke Randstad verder te werken aan het concreter in beeld brengen van de regionale groenblauw opgave. Daarbij: - o het groenblauwe netwerk tussen de steden en landschap in beeld te brengen en de geografische grenzen en de gezamenlijke ambities en doelen vast te stellen; - o de projecten die bijdragen aan de doelen aan te vullen, te valideren en faseren/prioriteren. Zowel voor de korte (tot 2035) als lange termijn (na 2035);

	- o de kosten (aanleg, beheer en onderhoud) en baten van deze opgave verder uit te werken; - o dit verder uit te werken binnen de daarvoor opgetuigde programmalijn in dit NOVEX-gebied; - o verder met elkaar te verkennen hoe deze investerings- en beheeropgave gedekt kan worden, en daarbij ook onderzoek te doen naar alternatieve en innovatieve manieren van bekostiging of andere manieren om tot uitvoering te komen, zoals het inzetten van gronden.
4	NOVEX-gebied Rotterdamse haven ❖ Rijk, Provincie Zuid-Holland, gemeente Rotterdam en het Havenbedrijf Rotterdam (partijen) spreken af om een startbeslissing voor het BO MIRT van november 2025 voor te bereiden waarin wordt voorgesteld een verkenning 'Ruimtegebrek haven & impuls leefomgeving' uit te voeren. ❖ Hiervoor mede gelet op de nationale belangen gebruik te maken van de MIRT-systematiek zodat er een herkenbaar en navolgbaar proces wordt doorlopen. Het betreft hier geen MIRT-project. ❖ Onderdeel van de voorbereiding is inzicht geven in de te volgen ruimtelijke procedure(s). ❖ Partijen spreken af deze verkenning voor te bereiden via de governance van NOVEX Rotterdamse haven (waaronder agendering in het BO NOVEX Rotterdamse haven), inclusief de partners van het Breed Bestuurlijk Overleg Rotterdamse haven. ❖ In het besluit over de startbeslissing worden ook bestuurlijke afspraken gemaakt over de dekking van de onderzoekskosten, beheersing van de kosten, financiële aspecten, risicoverdeling en de governance en organisatie. ❖ De beoogde looptijd van de uitvoering van de verkenning is maximaal 2 jaar na het vaststellen van de startbeslissing.
5	NOVEX-gebied Groene Hart ❖ De intentie van het Bestuurlijk Platform Groene Hart onderschrijven om de eerste Regionale Investeringsagenda (RIA) Groene Hart in het najaar aan te bieden aan de Rijksoverheid. ❖ Instemming met een verkenning door het Coördinatiebureau Groene Hart naar financieringsconstructies waarmee benodigde investeringen, zoals in de RIA beschreven, voor de transitie van het Groene Hart, langjarig gefinancierd kan worden, waardoor het Ontwikkelperspectief Groene Hart tot uitvoering kan komen.
6	Proces aanwijzen nieuwe grootschalige woningbouwlocaties ❖ Rijk en Regio stellen een gezamenlijk proces op om te komen tot een gemeenschappelijk beeld van de te selecteren regionale grootschalige woningbouwlocaties, die vervolgens zullen worden meegenomen in de ontwerp-Nota Ruimte. ❖ Mogelijke investeringsbeslissingen rondom mobiliteitsmaatregelen (woningbouw op korte termijn (WoKT) zullen plaatsvinden in het BO MIRT 2025. Voor de bijdrage vanuit de Woningbouwimpuls (voor regionaal grootschalige woningbouwlocaties) zullen de komende jaren meerdere tranches worden opgesteld.
7	Financieel instrumentarium ten behoeve van woningbouw en afweegkaders voor verdeling €2,5 miljard voor nieuwe woningen en de bereikbaarheid daarvan ❖ Rijk en Regio nemen kennis van de voortgang, de definitieve beoordelingscriteria en afweegkader en het geschetste proces rondom de inzet van de middelen.

Regio Oost-Nederland

1	Eerste Ruimtelijk Arrangement per provincie <u>Gelderland</u> ❖ Rijk en Provincie Gelderland stellen het eerste Ruimtelijk Arrangement voor Gelderland vast en ondertekenen deze. Het Ruimtelijk Arrangement
----------	--

	zal o.a. op basis van de Nota Ruimte in het BO Leefomgeving 2026 worden herijkt. <u>Overijssel</u> ❖ Rijk en Provincie Overijssel stellen het eerste Ruimtelijk Arrangement voor Overijssel vast en ondertekenen deze. Het Ruimtelijk Arrangement zal o.a. op basis van de Nota Ruimte in het BO Leefomgeving 2026 worden herijkt.
2	Verstedelijking Regio Stedendriehoek ❖ Rijk en Regio spreken af om de gemeente Apeldoorn aan te wijzen als gemeente waarbinnen een kansrijke grootschalige woningbouwlocatie kan worden ontwikkeld die extra rijksregie vergt, en dat mee te nemen in de nog op te stellen verstedelijkingsstrategie.
3	Verstedelijking Regio Twente Rijk en Regio spreken af: ❖ De Spoorzone Hengelo Enschede (SHE) en de spoorzone Almelo te positioneren als belangrijke dragers voor de schaa sprong in Twente en deze op te nemen in de nog verder uit te werken verstedelijkingsstrategie. ❖ De schaa sprong in te zetten om de voorzieningen op peil te houden in de kleinere kernen. ❖ De ruimtelijk economische bouwsteen 2040 en de ruimtelijke neerslag hiervan mee te nemen tijdens het opstellen van de verstedelijkingsstrategie. ❖ De geïnventariseerde dilemma's verder uit te diepen en daarin verderop in het proces een keuze te maken. Belangrijke geïnventariseerde dilemma's zijn: - o Conflicterende ruimteclaims door de veelvoud aan opgaven - o Energie en waterbeschikbaarheid in relatie tot de schaa sprong - o Spoorgoederenvervoer in relatie tot het verdichten rondom OV-stations - o Mobiliteitstransitie in grote steden versus auto-afhankelijkheid van de kleinere kernen daaromheen. ❖ De gemeenten Hengelo en Enschede aan te wijzen als gemeenten waarbinnen grootschalige woningbouwlocaties kunnen worden ontwikkeld en dat mee te nemen in de nog op te stellen verstedelijkingsstrategie.
4	NOVEX-gebied Regio Zwolle ❖ De Uitvoeringsagenda 1.0 voor het NOVEX-gebied Regio Zwolle wordt vastgesteld. ❖ Rijk en Regio spreken af, waar mogelijk, uitkomsten van lopende (gebieds)uitwerkingen voor programma's Stationsgebieden, Stedelijk Zwolle, Sponsstrategie en Regionale Bereikbaarheid alsmede de Ruimtelijk Economische Bouwsteen 2040 en de vertaling hiervan in de ruimte te verankeren in de op te stellen Regionale Investeringsagenda (RIA). De ambitie is een eerste uitwerking van de RIA in het BO MIRT 2025 te bespreken, waar mogelijk in samenhang met afspraken in het kader van de nieuwe regelingen voor Woningbouw en Mobiliteit.
5	NOVEX-gebied Arnhem Nijmegen Foodvalley ❖ Rijk en Regio nemen het besluit om het komende jaar in kaart te brengen wat de ruimtelijke consequenties zijn van de stroken/zones rondom de Veluwe in het kader van stikstofreductie, hoe deze onze opgaven, waaronder de woningbouwopgave, beïnvloeden en hoe we daarmee omgaan. Dit op het volgende BO Leefomgeving terug laten komen.
6	Proces aanwijzen nieuwe grootschalige woningbouwlocaties ❖ Rijk en Regio nemen kennis van het proces tot de aanwijzing van nieuwe grootschalige woningbouwlocaties. ❖ Het Rijk benoemt de gemeenten Apeldoorn, Hengelo en Enschede tot gemeenten waarbinnen kansrijke grootschalige woningbouwlocaties ontwikkeld kunnen worden die - gezien de omvang en complexiteit van de ontwikkeling - extra rijksregie vergen. In aanloop naar de ontwerp-Nota

	Ruimte starten Rijk en Regio (provincie en gemeente) een traject op om te komen tot een gezamenlijk beeld over de specifieke scope van de locatie, de specifieke ruimtelijke opgaven/uitdagingen (wonen/werken- (bestaande) bedrijvigheid/bereikbaarheid) en de bijbehorende noodzakelijke investeringen. De definitieve locatie zal vervolgens nader worden vastgesteld in het proces van de ontwerp Nota Ruimte. ❖ Aanvullend starten Rijk en Regio ook een gezamenlijk proces op om te komen tot een gemeenschappelijk beeld van de te selecteren regionale grootschalige woningbouwlocaties die uiteindelijk zullen worden opgenomen in de ontwerp Nota Ruimte. ❖ Mogelijke investeringsbeslissingen rondom mobiliteits- en gebiedsbudgetmaatregelen zullen plaatsvinden in het BO MIRT 2025 en eventueel het BO Leefomgeving van 2026 voor wat betreft het gebiedsbudget. Voor de bijdrage vanuit de Woningbouwimpuls (voor de regionaal grootschalige woningbouwlocaties) zullen de komende jaren meerdere tranches worden opgesteld.
7	Financieel instrumentarium ten behoeve van woningbouw en afweegkaders voor verdeling €2,5 miljard voor nieuwe woningen en de bereikbaarheid daarvan ❖ Rijk en Regio nemen kennis van de voortgang, de definitieve beoordelingscriteria en afweegkader en het geschetste proces rondom de inzet van de middelen.

Regio Noordwest-Nederland

1	Eerste Ruimtelijk Arrangement per provincie <u>Flevoland</u> ❖ Rijk en Provincie Flevoland stellen het eerste Ruimtelijk Arrangement Flevoland 2025 vast, met daarin onder andere: - o Samenhang woningbouwopgave met bereikbaarheid, werk en voorzieningen - o Erkenning Maximacentrale als groot belang met meeweging in de clean-industry-aanpak - o Erkenning elektriciteitscorridor “Van Eemshaven (Groningen) tot NZKG (Amsterdam)” van nationaal belang, rekening houdend met provinciale woon- en economische opgaven. ❖ Het Ruimtelijk Arrangement zal o.a. op basis van de Nota Ruimte in het BO Leefomgeving 2026 worden herijkt. <u>Noord-Holland</u> ❖ Rijk en Provincie stellen het eerste Ruimtelijk Arrangement Rijk – provincie Noord-Holland vast. Deze afspraken zijn aanvullend t.o.v. de gemaakte afspraken tijdens het BO Leefomgeving Noordwest van 7 november 2024. ❖ Rijk en Provincie Noord-Holland besluiten de samenwerking via het Ruimtelijk Arrangement te starten op twee onderwerpen: Economie van de Toekomst (onderwerp 7), en Ontwikkelperspectief Noord-Holland Noord (onderwerp 12). ❖ De overige onderwerpen in het Ruimtelijke Arrangement worden later in de tijd verder uitgewerkt en afgestemd in het cyclisch proces van het Ruimtelijk Arrangement. <u>Utrecht:</u> ❖ Rijk en Provincie stellen het eerste Ruimtelijk Arrangement Rijk – Provincie Utrecht vast. Aanvullend aan de tijdens het BO Leefomgeving Noordwest van 7 november 2024 al gemaakte afspraken zijn wederkerige afspraken gemaakt t.a.v.: - o Ruimtelijke impact waterbergingsgebieden Regio Centraal Holland en afweging met andere opgaven en kwaliteiten. - o Zoetwaterbeschikbaarheid voor vernatting van veenweiden (Groene Hart en Eemland) i.r.t. afremming bodemdaling en CO2-reductie. - o Ruimtelijke strategie veenweidegebieden.
----------	---

	- o Meer duidelijkheid over landbouw- en natuurbeleid. - o Inpassing van energiestructuren i.r.t. andere ruimtelijke functies en kwaliteiten (zoals Werelderfgoed de Hollandse Waterlinies). - o (Spor)goederenvervoer/ Basisnet spoor i.r.t. gezonde en veilige leefomgeving en stedelijke ontwikkeling. - o Behoud en versterking verdienvermogen en status 'Regionale Innovation Valley' gezondheidscluster MRU i.r.t. wat daarvoor nodig qua ruimte en talent. - o Mogelijkheden en beperkingen van ruimtelijke en milieu-impact van circulaire economische ontwikkelingen. - o Invulling huidige en toekomstige woningbouwambities en benodigde randvoorwaarden. - o Koppelmogelijkheden voor versterking recreatief groen op de overgang stad-land (Groen Groeit mee). - o Regionaal gedifferentieerde ruimtelijke ontwikkelstrategie en ontwikkelmogelijkheden Provincie/ Metropoolregio Utrecht na 2040 en richting 2100 (VISTA). - o Koppelkansen van gekozen (bovenregionale) voorkeurslocaties defensie met andere ruimtelijke opgaven. - o Ruimte voor Defensie op Oostflank Utrechtse Heuvelrug i.r.t. andere ruimtelijke functies en kwaliteiten. - o Toevoeging waardevolle cultuurlandschappen nationaal en provinciaal Omgevingsbeleid provincie Utrecht. - o Ruimtelijk perspectief i.r.t. ruimtedruk Werelderfgoed Hollandse Waterlinies. - o Bescherming en benutting Werelderfgoed Hollandse Waterlinies Kraag van Utrecht i.r.t. ontwikkelruimte andere functies. - o Mogelijke ontwikkelingen Schiphol Airport i.r.t. ruimtelijke ontwikkelingen en leefbaarheidseffecten. ❖ Rijk en Provincie Utrecht bevestigen dat het Ruimtelijk Arrangement een cyclisch verloop kent. Het is nooit 'af' en wordt jaarlijks tijdens het BO Leefomgeving Noordwest geactualiseerd. Om zicht te blijven houden op de agendapunten met bijbehorende actie waar in de toekomst wederkerige afspraken over dienen te worden gemaakt, is in het eerste Ruimtelijk Arrangement een werkvoorraadlijst opgenomen
2	Investeringsagenda voor de Utrechtse gezondheidsmetropool Rijk en Regio: ❖ Zijn het erover eens dat het Utrechtse gezondheidscluster, gericht op een gezonde mens in een gezonde leefomgeving, belangrijk is voor het nationale verdienvermogen en een bijdrage levert aan de strategische autonomie van Europa. ❖ Erkennen dat voldoende en betaalbare woningen, goede mobiliteit en voldoende fysieke ruimte voor economie (meer specifiek innovatielocaties en doorgroei van innovatieve bedrijven) cruciaal zijn voor het vestigingsklimaat, de werving én behoud van talent en het innovatievermogen van het Utrechtse gezondheidscluster. ❖ Organiseren een gezamenlijk bestuurlijk werkbezoek voor vertegenwoordigers van het kabinet aan het gezondheidscluster om de waarde van het cluster en de benodigde condities toe te lichten en de samenwerking Rijk-regio te versterken. ❖ Spreken af dat de MRU in samenspraak met het Rijk werkt aan een ruimtelijk-economische investeringsagenda, die de koppeling legt tussen wat nodig is voor het vestigingsklimaat en de economische competitiviteit van de Regio, en deze agendeert in het BO Leefomgeving Noordwest 2026. ❖ Spreken af dat de uitkomsten van de lopende Rijk-Regio trajecten op innovatielocaties (voldoende ruimte en faciliteiten voor innovatieve bedrijven), werklocaties (ruimte voor economie) en talent (HC-NL en Talentfonds) worden betrokken bij de investeringsagenda.
3	NOVEX-gebied Metropoolregio Amsterdam: Onderschrijving uitvoeringsagenda 1.0 - integrale opgave met verstedelijking, infrastructuur, economie en groenblauw netwerk ❖ Rijk en Regio onderschrijven de Uitvoeringsagenda NOVEX-gebied Metropoolregio Amsterdam (MRA) 1.0 waarin de drie hoofdpogaven van

	het Ontwikkelperspectief MRA uit zijn gewerkt. ❖ Om tot nader uitgewerkte uitvoeringsafspraken te komen spreken Rijk en Regio af om het komende half jaar een integrale prioritering en fasering te maken van de voorgestelde maatregelpakketten uit de uitvoeringsagenda. Daarbij zoomen we expliciet in op de te maken keuzes in zeven gebieden te weten: - o Zuidwestpoort van de MRA (waaronder de Westeinderscheg) - o Verbinding oud en nieuw land - o Groene Poort Midden-Nederland (deel van Gooi-en Vechtstreek) - o MRA-entree Laag-Holland (gebied rond de Beemster, Purmerend en Edam-Volendam) - o Wonen, werken en leven in het havengebied - o Noordzeekanaalgebied-West - o Lelystad Noord- Maximacentrale ❖ Rijk en Regio werken aan de Regionale Investeringsagenda (RIA) NOVEX MRA. Een eerste versie agenderen we op het BO MIRT 2025. ❖ Daarnaast ondersteunen we vanuit de NOVEX MRA de BO Leefomgeving-afspraken Deltaprogramma Centraal Holland gefocust op het tegengaan van wateroverlast.
4	NOVEX-gebied Utrecht-Amersfoort: Vaststelling eerste Uitvoeringsagenda - integrale opgave met wonen, werken bereikbaarheid en leefbaarheid ❖ Rijk en Regio stellen de Uitvoeringsagenda NOVEX Utrecht-Amersfoort vast, als belangrijk instrument voor het adaptief programmeren. De uitvoeringsagenda geeft een overzicht van de maatregelen die nodig zijn om de ambities zoals aangegeven in het NOVEX-Ontwikkelperspectief te realiseren en biedt daarmee een basis om toe te werken naar besluitvorming. Met de uitvoeringsagenda kunnen de samenwerkpartners sturen op een samenhangende programmering en realisatie. ❖ Rijk en Regio spreken af dat de resultaten van het Gebiedsonderzoek Spoorzone Amersfoort en Heuvelrugzone terug komen in het BO MIRT 2025, met als inzet beslisinformatie voor de verdere invulling van de verstedelijkingspotentie voor wonen en werken in het onderzoeksgebied. Hierbij wordt de relatie gelegd met de versterking van de stations Amersfoort Centraal en Amersfoort Schothorst, de realisatie van een goed ontwikkelde BRT tussen Amersfoort en het Utrecht Science Park en relevante uitkomsten uit het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie. ❖ Rijk en Regio blijven gezien de ernst en omvang van de netcongestie op verschillende niveaus met elkaar in gesprek om oplossingen te vinden voor de netcongestie zodat de woningbouw voortgang kan houden in de Spoor- en A1-zone Amersfoort.
5	NOVEX-gebied Groene Hart: Realisatieagenda/sleutelopgaven ❖ De intentie van het Bestuurlijk Platform Groene Hart onderschrijven om de eerste Regionale Investeringsagenda (RIA) Groene Hart in het najaar aan te bieden aan de Rijksoverheid. ❖ Instemming met een verkenning door het Coördinatiebureau Groene Hart naar financieringsconstructies waarmee benodigde investeringen, zoals in de RIA beschreven, voor de transitie van het Groene Hart, langjarig gefinancierd kan worden, waardoor het Ontwikkelperspectief Groene Hart tot uitvoering kan komen.
6	NOVEX-gebied Noordzeekanaalgebied ❖ Rijk en Regio onderschrijven de in december 2024 vastgestelde Uitvoeringsagenda NOVEX NZKG 2025-2029. Waarmee we hierbij in ieder geval een aantal opgaven daaruit markeren: - o Energiehaven IJmond: Rijk en Regio herbevestigen het onverminderde belang van de Energiehaven voor realisatie van de Nederlandse energietransitie koers die de partijen gezamenlijk

	hebben afgesproken en voorziet in voldoende (nautische) ruimte voor belangrijke transitie. Hiertoe zijn regio- en Rijkspartners onlangs een hernieuwd convenant Energiehaven aangegaan. De Energiehaven is bovendien een cruciale schakel om elders in het gebied (schuif)ruimte te realiseren en daarmee andere ontwikkelingen mogelijk te maken. - o Stedelijke Vernieuwing: Rijk en Regio trekken gezamenlijk op in de voorbereiding van de stedelijke vernieuwing van de (naoorlogse) IJmondse wijken teneinde deze wijken te vernieuwen en te verduurzamen, leefbaarheidsvraagstukken aan te pakken, sociale opgaven op te pakken en de woningbouwvoorraad en -diversiteit uit te breiden. - o Houtrakpolder: gezien de veelheid aan opgaven die er samenkomen, blijven Regio en Rijk in blijvende dialoog met elkaar over de toekomst van de Houtrakpolder. Hierbij worden alle relevante ruimtelijke en strategische ontwikkelingen integraal besproken en afgewogen. Met dien verstande dat sommige ontwikkelingen zich eerder voordoen dan andere. De dialoog over deze uitwerking wordt in het licht geplaatst van de koers voor de Houtrakpolder zoals verwoord in het Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied, inclusief de voorwaarden waaronder het opheffen van de strategische reservering voor een extra havenbekken eventueel mogelijk is. De inpassing van het transformatorstation A9 Zuid is de eerste ontwikkeling die zich voordoet in de Houtrakpolder. Hierbij wordt rekening gehouden met de ruimtelijke reservering van een havenbekken. Tevens wordt als onderdeel van de inpassing van dit transformatorstation door Rijk en Regio ingezet op het zorgvuldig versterken van het landschap en het watersysteem. De realisatie van dit 380 kV station is noodzakelijk om de Amsterdamse haven en de omliggende regio in de toekomst van voldoende elektriciteit te blijven voorzien én de energietransitie mogelijk te maken. ❖ Om de afspraken en projecten uit de Uitvoeringsagenda NOVEX-NZKG te realiseren, geven de samenwerkende partijen in het Noordzeekanaalgebied invulling aan de laatste cruciale stap in de NOVEX-systematiek: de regionale investeringsagenda (RIA). Partijen werken komende half jaar aan invulling, waarbij de insteek is om de investeringsbehoefte van cruciale projecten zichtbaar te maken om deze investeringsbehoefte daarna te agenderen op de daarvoor geijkte tafels of vanuit bevoegd gezag. De RIA zal worden geagendeerd voor het BO MIRT 2025 of het BO Leefomgeving 2026. ❖ Daarnaast ondersteunen we, vanuit NOVEX NZKG, de door de Provincie Noord-Holland ingebrachte BO Leefomgeving-afspraken Deltaprogramma Centraal Holland, gefocust op het tegengaan van wateroverlast.
7	Deltaprogramma deelgebied Centraal Holland ❖ Rijk en Regio besluiten tot het opstellen van een 'Maatregelenpakket Wateroverlast' met de volgende scopebepaling: - o Het 'Maatregelenpakket Wateroverlast' is een één en ondeelbaar pakket. Het bestaat uit zowel technische maatregelen als ruimtelijke maatregelen; - o Uitgangspunt is dat de weersextremen van nu het nieuwe normaal van de toekomst zijn; - o Het is nodig de huidige disbalans in het watersysteem (aanvoer = afvoer cf. het Waterakkoord NZK/ARK) op te lossen. Bij de uitwerking van de vernieuwing van het Gemaal IJmuiden is een netto pompcapaciteit van 410 m³/s het uitgangspunt; - o Het is nodig om robuustheid in het systeem te garanderen. Hiervoor is aanvullende capaciteit bij Gemaal IJmuiden à 50 m³/s het uitgangspunt; - o Het is nodig om extreme neerslag op te vangen en redundantie in te bouwen in het gebied. Hierbij is het bergen van 10 à 15 miljoen m³ water verspreid over een aantal (3-5) strategische locaties het uitgangspunt. De keuze voor deze waterbergingslocaties

	wordt integraal afgewogen ten opzichte van andere ruimtevragerende opgaven in dit gebied; - o In alle polders in zowel stedelijk als landelijk gebied zijn, in samenhang, lokale maatwerkmaatregelen en/ of -afspraken nodig. Dit is aanvullend op de landelijk voorgestelde 5 à 10% lokale ruimte voor water. - o Een back-up in het hoofdwatersysteem is nodig om technisch falen van assets en extreme neerslagsituaties het hoofd te bieden. Hierbij is een gemaal aan de oostkant van Amsterdam met een capaciteit tussen de 50 m³/s à 100 m³/s het uitgangspunt. ❖ Rijk en Regio spreken af: - o De scopebepaling met de daarin benoemde uitgangspunten voor het 'Maatregelenpakket Wateroverlast' vormt de basis voor een verdiepende analyse van de set maatregelen in samenhang. - o Om op basis van criteria meer in detail de nut/ noodzaak en haalbaarheid van het totale pakket in beeld te brengen en een basis te leggen voor een toekomstige investeringsbeslissing. - o Voor de verdiepende analyse de systematiek van het MIRT te volgen. - o Gewenste oplossingen voor Centraal Holland een plek te geven in besluitvorming op andere tafels, zoals de in voorbereiding zijnde Omgevingsvisie NH2050 en de Omgevingsvisie Provincie Utrecht en de Uitvoeringsagenda's en gebiedsgerichte programmering van de NOVEX-gebieden. - o Het nader uitgewerkte 'Maatregelenpakket Wateroverlast' voor Centraal Holland te agenderen in het BO Leefomgeving Noordwest 2026.
8	Proces aanwijzen nieuwe grootschalige woningbouwlocaties ❖ Het Rijk benoemt de gemeente Alkmaar tot een gemeente waarbinnen een kansrijke grootschalige woningbouwlocatie ontwikkeld kan worden die - gezien de omvang en complexiteit van de ontwikkeling - extra rijkregie vergt. In aanloop naar de ontwerp-Nota Ruimte starten Rijk en Regio (provincie en gemeente) een traject op om te komen tot een gezamenlijk beeld over de specifieke scope van de locatie, de specifieke ruimtelijke opgaven/uitdagingen (wonen/werken-(bestaande) bedrijvigheid/bereikbaarheid) en de bijbehorende noodzakelijke investeringen. De definitieve locatie zal vervolgens nader worden vastgesteld in het proces van de ontwerp Nota Ruimte. ❖ Aanvullend starten Rijk en Regio ook een gezamenlijk proces op om te komen tot een gemeenschappelijk beeld van de te selecteren regionale grootschalige woningbouwlocaties die uiteindelijk zullen worden opgenomen in de ontwerp-Nota Ruimte. ❖ Mogelijke investeringsbeslissingen rondom mobiliteit- en gebiedsbudgetmaatregelen zullen plaatsvinden in het BO MIRT 2025 en eventueel het BO Leefomgeving van 2026 voor wat betreft het gebiedsbudget. Voor de bijdrage vanuit de Woningbouwimpuls (voor de regionaal grootschalige woningbouwlocaties) zullen de komende jaren meerdere tranches worden opgesteld.
9	Akkoord van Rijnenburg ❖ Rijk en Regio spreken af dat als er stappen worden gezet naar het voorkeursbesluit voor de MIRT-verkenning OV & Wonen op het BO MIRT 2025 gelijktijdig heldere financiële afspraken te maken met grondeigenaren van Rijnenburg. Grondeigenaren en gemeente zijn in gesprek om te beoordelen of en onder welke voorwaarde grondeigenaren bereid zijn om naar draagkracht bij te dragen aan de kosten van de Merwedelijn en de aftakking naar Rijnenburg.

	❖ Rijk en Regio spreken af om samen met de huidige grondeigenaren grondspeculatie in Groot Merwede en Rijnenburg zoveel mogelijk te beperken. Hiertoe verkennen partijen bestaande en nieuwe constructies, zowel privaats als publiekrechtelijk.
10	Financieel instrumentarium ten behoeve van woningbouw en afweegkaders voor verdeling €2,5 miljard voor nieuwe woningen en de bereikbaarheid daarvan ❖ Rijk en Regio nemen kennis van de voortgang, de definitieve beoordelingscriteria en afweegkader en het geschetste proces rondom de inzet van de middelen.
11	Poort van Hoorn ❖ Rijk en Regio hebben, zoals afgesproken op het BO MIRT Noordwest 2024, gezamenlijk gezocht naar oplossingen om het tekort op de spoor gerelateerde onderdelen binnen de gebiedsontwikkeling Poort van Hoorn van € 25,4 miljoen (incl. btw, prijspeil 2024) te dekken. Daarbij is onder meer gekeken of vooruit kan worden gelopen op de landelijke afweging voor de verdeling van de € 2,5 miljard die door het kabinet is gereserveerd voor de ontsluiting van nieuwe woningbouw en van de € 5 miljard voor woningbouw. ❖ De Provincie Noord-Holland heeft december 2024 besloten om, onder de voorwaarde dat het Rijk het resterende financiële tekort dekt, een extra bijdrage te doen aan de Poort van Hoorn van € 3 miljoen (excl. BTW). Daarmee bedraagt het resterende tekort op de gebiedsontwikkeling € 23 miljoen (incl. BTW, prijspeil 2025). ❖ Het Rijk constateert, dat er nu geen mogelijkheden zijn om het resterende tekort van € 23 miljoen (incl. BTW, prijspeil 2025) op dit BO Leefomgeving Noordwest te dekken. Er kan niet vooruitgelopen worden op de landelijke afweging voor de verdeling van de € 2,5 miljard voor de ontsluiting van nieuwe woningbouw en van de € 5 miljard voor woningbouw. ❖ Rijk en Regio spreken af dat de gemeente Hoorn een propositie indient voor de regelingen voor (ontsluiting van) nieuwe woningbouw, zodat deze kan worden meegenomen bij de landelijke afweging voor de verdeling van de € 2,5 miljard en € 5 miljard voor woningbouw, en neemt hierover in het BO MIRT Noordwest 2025 een besluit.
12	OV-knoop Haarlem Nieuw-Zuid ❖ Haarlem zegt toe 729 extra woningen te realiseren, gekoppeld aan Nieuw-Zuid. Deze extra woningen worden gerealiseerd voor 2033 en komen bovenop de reeds toegezegde woningen bij eerdere besluitvorming ❖ Het Rijk zegt een aanvullende bijdrage van € 14,157 miljoen incl. btw toe. Dit zorgt ervoor dat de gunning van het regionaal OV-Knooppunt Nieuw-Zuid niet stilvalt en er voor de zomer van 2025 gunning kan plaatsvinden om tot realisatie over te gaan. ❖ De kostenverdeling is hiermee 50% Rijk en 50% Regio.

Regio Zuid-Nederland

1	Eerste Ruimtelijk Arrangement per provincie <u>Noord-Brabant</u> ❖ Rijk en Provincie Noord-Brabant stellen het eerste Ruimtelijk Arrangement voor Noord-Brabant vast. Het Ruimtelijk Arrangement zal o.a. op basis van de Nota Ruimte in het BO Leefomgeving 2026 worden herijkt. <u>Limburg</u> ❖ Rijk en Provincie Limburg stellen het eerste Ruimtelijk Arrangement voor Limburg vast. Het Ruimtelijk Arrangement zal o.a. op basis van de Nota Ruimte en POVI Limburg in het BO Leefomgeving 2026 worden herijkt.
2	Powerport Regio Moerdijk ❖ De Powerport regio Moerdijk is een knooppunt voor energie en energie-intensieve industrie mede ten behoeve van de nationale strategische autonomie. In de regio bevindt zich een haven- en industriecluster van

	nationaal belang met een zeer strategische positie op het energie- en transportnetwerk, met een uitzonderlijk hoge milieucategorie. Daarnaast heeft het Amercentrale-terrein een grote opgave en functie in de energie-hoofdinfrastructuur. ❖ De groei van het haven en industriecluster Moerdijk is onafwendbaar omdat we onze strategische autonomie willen versterken, concurrerend willen blijven en duurzamer willen worden. Ook is het van groot belang dat de energietransitie op tempo gerealiseerd wordt en de industrie kan verduurzamen en we ons voorbereiden op circulaire economie. Daarom is er aanvullende (milieu)ruimte nodig. ❖ Rijk en Regio constateren dat de ruimtevraag van de Powerport regio Moerdijk ook bij een minimaal pakket van onafwendbare en zeer aannemelijke ontwikkelingen niet past binnen de bestaande (milieu)ruimte van het haven- en industrieterrein van Moerdijk en Amercentrale-terrein in Geertruidenberg en besluiten daarom om – naast maximale inzet op inbreiding en herstructurering - het haven- en industriecluster van Moerdijk en het Amercentrale-terrein in Geertruidenberg strategisch uit te breiden. ❖ Rijk en Regio stellen vast dat deze uitbreiding de leefbaarheid op de lange termijn onder druk zet en erkennen dat het vaststellen van de uitbreiding op korte termijn veel onzekerheid voor bewoners en ondernemers met zich meebrengt. Daarom is een rechtvaardige en menselijke aanpak nodig. ❖ Inwoners van het gebied, het havenbedrijf, industrie en de agrarische sector krijgen een rol in het participatieproces. In de eerste stap van het participatieproces tot aan het BO MIRT 2025 bespreken Rijk en regio met betrokken partijen onder welke condities een strategische uitbreiding verder vorm kan krijgen. ❖ Rijk en Regio onderkennen het belang van behoud van toekomstperspectief. Om dit toekomstperspectief gedurende het planvormingstraject te bieden aan de inwoners van dorp Moerdijk wordt vanaf juni 2025 tot en met de vaststelling van de gebiedsvisie de indexering op de Moerdijkregeling weer ingevoerd. De aangepaste regeling gaat uiterlijk per 1 dec 2025 in, met terugwerkende kracht tot 11 juni 2025. Rijk en regio gaan uit van de verdeelsleutel 5/9 rijk, 3/9 provincie en 1/9 gemeente. Nadere invulling van de afspraken tussen rijk en regio zijn separaat vastgelegd. ❖ Rijk en Regio stellen daarnaast als randvoorwaarde dat een strategische uitbreiding alleen kan als de brede welvaart en leefbaarheid gelijktijdig, geloofwaardig en structureel versterkt worden. ❖ Rijk en Regio besluiten om rond het haven- en industriecluster van Moerdijk en Amercentrale-terrein in ieder geval ruimte te bieden voor de energietransitie (installaties en tracés voor kabels en leidingen) en autonome groei van bedrijvigheid, waaronder verduurzaming en circulair maken van de bestaande industrie. Hiervoor wordt (deels) gekeken naar ruimte buiten het haven- en industriecluster Moerdijk en het Amercentrale-terrein in Geertruidenberg. Op basis van de verrichte technische studies (fase 2B) hanteren Rijk en regio voor de voornoemde onderdelen een indicatieve ruimtevraag van 700 hectare¹ voor de gehele Powerport Regio. ❖ Rijk en Regio werken daarnaast een nationaal strategisch profiel uit voor het haven en industriecluster, in samenhang met de andere haven- en industrieclusters van nationaal belang. Op basis van dit nationaal strategisch profiel bepalen partijen gezamenlijk of en zo ja voor welke nieuwe vormen van (circulaire) economie aanvullend ruimte geboden kan worden. Zij willen in de toekomst alleen ruimte bieden op de haven- en industrieterreinen voor activiteiten die voldoen aan dat strategische profiel en verkennen ook hoe de bestaande (milieu)ruimte op het haven- en industriecluster Moerdijk beter kan worden benut voor de functies die passen bij het nationaal strategisch profiel. ❖ Rijk en Regio stellen voor Geertruidenberg een zoekgebied voor de strategische uitbreiding vanuit Amercentrale-terrein in west/zuid westelijke richting tot de Amertak vast. Voor het haven- en
--	--

¹ Ontwerptafel Powerport Regio Moerdijk Technisch verdiepende analyse, Dona Stedenbouw, Studio Bereikbaar en Strategy Unit, Maart 2025.

	industriecoluster Moerdijk stellen Rijk en regio een globaal zoekgebied vast. In het BO MIRT najaar 2025 stellen Rijk en Regio de specifieke ontwikkelrichting voor het haven- en industriecoluster Moerdijk vast. ❖ Vanuit een gedeelde verantwoordelijkheid maken Rijk en regio een gezamenlijk programma gericht op een toekomstbestendige ontwikkeling van Powerport Regio Moerdijk (scope 2030-2050). In het BO MIRT 2025 stellen Rijk en Regio een Plan van Aanpak vast voor het op te stellen programma en worden afspraken gemaakt over vorm, capaciteit en middelen. ❖ De besluitvorming over de zoekrichting in Moerdijk en de besluitvorming over het Voorkeursalternatief van Hoog- en middenspanningsstations Port of Moerdijk (POM 380-150-20 kV) en Programma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee 2031-2040 worden slim op elkaar uitgelijnd zodat gedragen, toekomstvastе keuzen worden gemaakt. ❖ Rijk en regio publiceren een publieksversie van de technisch verdiepende analyse. Om maximaal tegemoet te komen aan de vragen die dit besluit bij betrokken partijen oproept, worden betrokkenen op een informatiebijeenkomst nader geïnformeerd.
3	Verstedelijking regio Limburg Centraal Rijk en Regio: ❖ Constateren dat de totstandkoming van de Verstedelijkingsstrategie Limburg Centraal en de Businesscase Limburg Centraal in het kader van zoekgebied grootschalig voortvarend wordt opgepakt; ❖ Nemen kennis van de voortgang van de Contour van het Verstedelijkingsconcept en informeren na afronding provinciale staten en gemeenteraden; ❖ Constateren dat Limburg Centraal aansluit op de koers uit het Voorontwerp Nota Ruimte om richting 2050 een relatief groter deel van de groei- en verstedelijkingsopgave in het zuiden van het land te laten landen en daarmee tevens een substantiële bijdrage levert aan de nationale woningbouwopgave; ❖ Nemen kennis van de voortgang op de ontwikkeling van de Businesscase voor de zes stationsgebieden door de gemeenten - zoals verwoord in de Propositie Limburg Centraal in wording - waarmee verder vorm en inhoud wordt gegeven aan het verkennen van zoekgebieden voor nieuwe grootschalige woningbouwlocaties in Noord-, Midden en Zuid- Limburg (langs intercitystations), zoals verwoord in het voorontwerp Nota Ruimte. ❖ Constateren dat uit de eerste uitwerking blijkt dat er potentiële ruimte is voor minimaal 30.000 woningen tot en met 2040, waarvan met de bouw van 17.500 woningen gestart kan worden voor 2030; ❖ Nemen in het proces om te komen tot een gezamenlijk beeld van regionaal grootschalige woningbouwlocaties de locaties mee die thans in uitwerking zijn in Limburg Centraal; ❖ Verwerken voortgang in de POVI, de Nota Ruimte en in het Ruimtelijk Arrangement en verwerken anderzijds bouwstenen uit de Nota Ruimte in de verdere totstandkoming van de Verstedelijkingsstrategie; ❖ Stellen vast dat ze conform het Plan van Aanpak Limburg Centraal verder werken naar agendering van het Verstedelijkingsconcept op het BO MIRT 2025 en streven naar vaststelling van de Verstedelijkingsstrategie in het BO Leefomgeving 2026. ❖ Provincie Limburg en de zes betrokken gemeenten werken aan de 'Propositie Limburg Centraal' richting BO MIRT 2025. Partijen werken voor de 'frontrunners' woningbouwlocaties en mobiliteitsprojecten uit tot aanvragen voor de regelingen voor woningbouw- en mobiliteitsmiddelen. Het Rijk stelt hiervoor kennis en kunde beschikbaar om Regio hierbij te ondersteunen. ❖ Rijk en Regio brengen als onderdeel van de verstedelijkingsopgave aan de hand van de 'frontrunners' businesscases uit Limburg Centraal voor het BO MIRT 2025 in kaart wat de boven- en binnenplanse tekorten zijn voor de gebiedsontwikkelingen van de 6 afzonderlijke steden. Aan de

	hand van de kamerbrief d.d. 19 mei 2025 ("Financieel instrumentarium woningbouw") wordt gekeken in hoeverre deze tekorten met het bestaand instrumentarium gedekt kunnen worden. Hierbij verkennen Rijk en Regio ook de mogelijkheid om een integraal budget te realiseren ten behoeve van de verstedelijkingsopgave. ❖ Het Rijk hanteert voor zowel de grootschalige woningbouwlocaties als daarbuiten de vastgestelde afweegkaders en criteria voor de toekenning van middelen. Regionale overeenstemming, zoals blijkt uit de propositie Limburg Centraal, wordt daarin meegenomen. ❖ Rijk en Regio constateren dat zowel aan de noordwest- als oostzijde van emplacement Maastricht potentiële ruimte kan ontstaan voor verstedelijking, waterveiligheid, leefbaarheid en een interwijkverbinding door het emplacement aan te passen. ❖ In het kader van Limburg Centraal worden randvoorwaardelijke aspecten en potentiële kosten en baten van de stedelijke ontwikkeling in de spoorzone verder verkend. ❖ De gemeente Maastricht verleent ProRail opdracht om een Plan van Aanpak voor een verkenning op te stellen. Op basis hiervan gaan Rijk en Regio in gesprek over mogelijke vervolgstappen.
4	NOVEX-gebied Stedelijk Brabant ❖ Rijk en Regio nemen kennis van de voortgang.
5	NOVEX-gebied De Peel ❖ Rijk en Regio ontwikkelen de komende periode een voorstel voor solide, meerjarige (pakket)financiering voor de Regionale Uitvoerings- en Investeringsagenda van De Peel vanaf 2026. Voortvloeiend uit het ontwikkelperspectief, staan hierin de natuurlijke, ondernemende en leefbare Peel centraal. ❖ Tijdens een nader te bepalen bestuurlijk moment in het najaar van 2025 zal worden afgesproken: - o Hoe structuurbeleid door NOVEX De Peel vormgegeven wordt en verkend wat de kosten en financiering hiervan zijn (inclusief kosten voor de uitvoering). - o Wat een passende (aangepaste) governance en strategie is voor de uitvoering. ❖ Rijk en Regio werken de bestaande verkenning van sleutelthema's verder uit tot projecten met een financiële onderbouwing (en waar mogelijk financieel arrangement).
6	NOVEX-gebied Zuid-Limburg ❖ Vaststellen van de eerste generatie Regionale Uitvoerings- en Investeringsagenda NOVEX Zuid-Limburg (tussenproduct). ❖ Vaststellen van het onder 'toelichting' beschreven proces om te komen tot een definitieve versie, de Regionale Uitvoerings- en Investeringsagenda 2.0, ten behoeve van vaststelling in het BO MIRT van november 2025.
7	Proces aanwijzen nieuwe grootschalige woningbouwlocaties ❖ Het Rijk benoemt de gemeente Helmond tot een gemeente waarbinnen een kansrijke grootschalige woningbouwlocatie kan worden ontwikkeld die - gezien de omvang en complexiteit van de ontwikkeling - extra rijkregie vergt. In aanloop naar de ontwerp-Nota Ruimte starten Rijk en Regio (provincie en gemeente) een traject op om te komen tot een gezamenlijk beeld over de specifieke scope van de locatie, de specifieke ruimtelijke opgaven/uitdagingen (wonen/werken/bereikbaarheid) en de bijbehorende noodzakelijke investeringen. De definitieve locatie zal vervolgens nader worden vastgesteld in het proces van de ontwerp-Nota Ruimte. - o De gemeenten waarbinnen een kansrijke locatie ligt vloeien voort uit een analyse op basis van de bestaande woondeals waarbij de locaties zijn getoetst op onder andere een minimale omvang en samenhang (3.500 woningen t/m 2034), het tempo, de

	complexiteit van de opgave en de ruimtelijke inpassing van de woningen. Hierbij is als vertrekpunt genomen dat gemeenten die al onderdeel uitmaken van bestaand grootschalige woningbouwgebied (de huidige 17) niet in aanmerking komen voor een extra locatie. De benoeming van Helmond als zoeklocatie voor een nieuwe grootschalige woningbouwlocatie past bij de (woningbouw)opgave en binnen de Brainport-regio en sluit aan bij de ambities uit het Beethoven-convenant. ❖ Aanvullend starten Rijk en Regio ook een gezamenlijk proces op om te komen tot een gemeenschappelijk beeld van de te selecteren regionale grootschalige woningbouwlocaties die uiteindelijk zullen worden opgenomen in de ontwerp-Nota Ruimte. ❖ Mogelijke investeringsbeslissingen rondom mobiliteit- en gebiedsbudgetmaatregelen zullen plaatsvinden in het BO MIRT 2025 en eventueel het BO Leefomgeving van 2026 voor wat betreft het gebiedsbudget. Voor de bijdrage vanuit de Woningbouwimpuls (voor de regionaal grootschalige woningbouwlocaties) zullen de komende jaren meerdere tranches worden opgesteld.
8	Financieel instrumentarium ten behoeve van woningbouw en afweegkaders voor verdeling €2,5 miljard voor nieuwe woningen en de bereikbaarheid daarvan ❖ Rijk en Regio nemen kennis van de voortgang, de definitieve beoordelingscriteria en afweegkader en het geschetste proces rondom de inzet van de middelen.
9	Brainport Beethoven <u>Participatie Rijk in Fellenoord</u> ❖ Rijk en Regio spreken af om een 50% risicodragende participatie van het Rijk in de recent (2024 en 2025) gerealiseerde en beoogde (grond)verwervingen Fellenoord onderdeel te laten zijn van een pilot t.b.v. het opstellen van een grondfaciliteit. Doel is dat dit leidt tot versnelde realisatie van woningen in het plangebied. Het doel is om het financiële risico te delen dat optreedt op het moment dat door de gemeente verworven gronden/panden in de gebiedsontwikkeling worden gebracht. Het moment van inbreng, en daarmee de omvang van het risico, is onder andere afhankelijk van de voortgang van het MMK en marktomstandigheden. ❖ Indien de deelname pilot en de op te richten grondfaciliteit geen soelaas bieden voor het doen van de gewenste grondaankopen dan wel afdekken risico's ten behoeve van de versnelling, dan verkennen Rijk en Regio samen andere mogelijkheden om bijvoorbeeld een garantstelling te faciliteren. Hiertoe maken Rijk en regio na de zomer de balans op, zodat uiterlijk bij het BO MIRT 2025 duidelijk is welke andere mogelijkheden uitgewerkt worden. ❖ Rijk en Regio spreken hierbij af dat dit onder de voorwaarde is van een woonprogramma op deze locaties, dat aansluit bij de beleidsambities van het Rijk, o.a. het aantal betaalbare woningen binnen het programma. <u>MIRT-verkenningen OV-knoop Brainpoort (spoorknoop SKE en MMK)</u> ❖ Rijk en Regio constateren dat de MIRT-verkenning OV-knoop Eindhoven voorspoedig plaatsvindt en continueren hun inzet om een voorstel op het BO MIRT 2025 het voorkeursalternatief voor twee onderdelen te kunnen vaststellen: de Multimodale knoop en de eerste stap (emplacement-west) van de spoorknoop Eindhoven. Daarbij constateren Rijk en Regio dat het wenselijk en mogelijk noodzakelijk is om stap 3 van de verkenning SKE, namelijk de uitbreiding van Eindhoven Centraal (twee extra perrons), als dit financieel haalbaar is, te combineren met stap 1. Rijk en Regio willen de komende periode benutten om hierover sluitende afspraken te maken, zodat bij het BO MIRT 2025 een voorstel ligt. ❖ Daarnaast resteren voor het, in de toekomst, goed kunnen blijven functioneren van de OV-knoop Eindhoven voor Zuid-Nederland (inclusief Limburg) maatregelen voor 'stap 2': een keervoorziening in Helmond en een vrije kruising in Eindhoven (Tongelre). Rijk en Regio brengen t.b.v. het BO MIRT 2025 in beeld wanneer en welke ontwikkelingen in Zuid-

	Nederland en op het gebied van internationale treinverbindingen en woningbouwlocaties in Zuid-Nederland relevant kunnen zijn voor het voortzetten van de MIRT-verkenning stap 2 SKE. <u>Voorzieningen</u> ❖ De MRE heeft, vanuit gezamenlijke afspraken met het Rijk, een verkenning maatschappelijke voorzieningen uitgevoerd. Hiermee is een eerste beeld van de regionale opgave beschikbaar. Rijk en Regio stemmen in met de volgende afspraken en proceslijnen ten aanzien van de voorzieningenopgave in de MRE: ❖ Gedeelde verantwoordelijkheid als uitgangspunt: Het voorzien in maatschappelijke voorzieningen wordt benaderd als een gezamenlijke opgave van gemeenten, maatschappelijke instellingen, private partijen en het Rijk. De inzet is gericht op gezamenlijke sturing, afstemming en het versterken van uitvoeringskracht, vanuit ieders rol en verantwoordelijkheid. ❖ Verkenning als startpunt voor zorgvuldige procesaanpak: De uitkomst van de verkenning is een indicatie van de aard en omvang, inhoudelijk en financieel van de voorzieningenopgave. Deze vormt het basiskader voor een zorgvuldig vervolgproces per voorzieningencategorie, waarin verdere fasering, prioritering en koppeling aan woningbouwopgaven centraal staan. ❖ Reguliere financieringsbronnen als basis: De verdere verkenning van bekostigingsopties vindt plaats met als vertrekpunt het optimaal benutten van bestaande, reguliere financieringsstromen. Mocht uit deze analyse een financieel tekort blijken, dan wordt gezamenlijk gezocht naar oplossingen. De bekostigingsopties uit de verkennende fase worden uitgewerkt en getoetst op aspecten van efficiënt gebruik van middelen, doeltreffendheid, risicospreiding en passend bij verantwoordelijkheden en rollen. ❖ Governance en vervolgproces: In het najaar van 2025 worden afspraken gemaakt over de governance en regionale regie, de koppeling met woningbouwprogrammering en integrale gebiedsontwikkeling, de structurele afstemming met maatschappelijke partners en de monitoring van voortgang en knelpunten. <u>Vaststellen regeling gebiedsbudget grootschalige woningbouwlocaties Eindhoven/Veldhoven</u> ❖ Rijk en Regio stemmen in met de overeengekomen gebiedsmaatregelen welke randvoorwaardelijk zijn voor de realisatie van de afgesproken woningen tot en met 2030. ❖ Het Rijk zal de toegezegde bijdrage van € 90 miljoen in 2 tranches uitkeren, waarvan € 45 miljoen in 2025 en € 45 miljoen in 2026. ❖ De Regio committeert zich met het aangaan van deze afspraak tot het financieren van de benodigde co-financiering (in totaal € 90 miljoen). <u>HOV4</u> ❖ Rijk en Regio sluiten een Bestuursovereenkomst voor de realisatie van de HOV4, tussen Eindhoven Centraal – Veldhoven De Run (Koningshof) – HTCE Eindhoven. Hiermee kan de Regio een volgende stap voor een voortvarende realisatie van deze belangrijke OV-verbinding zetten. Start realisatie wordt verwacht vanaf eind 2026. De ondertekening van de Bestuursovereenkomst door alle partijen geschiedt na de zomer. <u>Start MIRT-verkenning Brainport A2/N2, Brainportlijn en Noordwestelijke ontsluiting</u> ❖ Rijk en Regio hebben op 19 mei 2025 het startdocument MIRT-verkenning A2/N2/Brainportlijn vastgesteld. Hierbij wordt door Rijk en Regio in samenhang uitwerking gegeven aan de benodigde maatregelen voor de bereikbaarheid op het hoofdwegennet alsmede de regionale OV-verbinding met de Brainport Industries Campus die op korte termijn uitbreiding krijgt. <u>Actualisatie van het MIRT-onderzoek verstedelijking en bereikbaarheid Brainportregio</u>
--	--

	❖ Rijk en Regio constateren dat de actualisatie van het MIRT-onderzoek verstedelijking en bereikbaarheid Brainportregio is opgestart en werken gezamenlijk de actualisatie verder uit, zodat de eindrapportage geagendeerd kan worden in het BO MIRT 2025 met als doel deze vast te stellen. Het streven is om daarnaast procesafspraken voor het vervolg te agenderen in het BO MIRT 2025. Rijk en Regio hanteren het geactualiseerde MIRT-onderzoek voor de Brainport als leidraad voor het gesprek in het BO verstedelijking en mobiliteit en voor prioritering in de MMA. Het is daarmee een hulpmiddel bij het afwegen en prioriteren/faseren van toekomstige ruimtelijke en bereikbaarheidskeuzes in relatie tot de benodigde schaa sprong. <u>Ontwikkelperspectief Helmond Centrum+</u> ❖ Rijk en Regio zetten op basis van het Ontwikkelperspectief Helmond Centrum+ het gesprek voort over de te realiseren woningen en bijbehorende mobiliteitsmaatregelen. <u>Regeling Beethoven versnelling woningbouw</u> ❖ Rijk en Regio nemen kennis van de voortgang van de uitwerking van de regeling 'Beethoven versnelling woningbouw'. <u>Gebiedsontwikkeling BIC Noord</u> ❖ Recent zijn regionaal de te doorlopen stappen voor de gebiedsontwikkeling BIC-Noord (uitbreiding ASML) nader inzichtelijk geworden. Deze stappen vragen mogelijk versnelde realisatie van infrastructurele maatregelen die de bereikbaarheid borgen. De gebiedsontwikkeling heeft ook ruimtelijke impact op woningbouw en voorzieningen. Rijk en Regio bespreken op het BO Brainport van 30 juni aanstaande hoe de uitvoeringskracht hiervoor te borgen. Dit zodat we gezamenlijk adequaat en tijdig opvolging kunnen geven aan de afspraken van het convenant Beethoven en het BO MIRT 2024. Op het BO Brainport worden ook de bespreekpunten t.a.v. de OV-knoop en de voorzieningen geagendeerd.
10	Brabants voorstel - Brabant Bouwt ❖ Provincie en gemeenten overhandigen Brabants voorstel aan het Rijk. Het Rijk is verheugd met deze voortvarende en gezamenlijke aanpak van Provincie en gemeenten in Noord-Brabant en ziet voor de versnelling van de woningbouwopgave de meerwaarde van deze aanpak. ❖ Regio zal voor alle woningbouwlocaties en mobiliteitsprojecten die nu zijn opgenomen in het Brabants Voorstel deze richting BO MIRT 2025 opwerken tot aanvragen voor de betreffende regelingen. Het Rijk stelt hiervoor kennis en kunde beschikbaar om Regio hierbij te ondersteunen. ❖ Rijk en Regio bespreken hoe het Brabants Voorstel past in de uitvoeringsagenda NOVEX Stedelijk Brabant en welke verdere uitwerking en informatie hiervoor nodig is. ❖ Het Rijk hanteert voor zowel de grootschalige woningbouwlocaties als daarbuiten de vastgestelde afweegkaders en criteria voor de toekenning van middelen. Regionale overeenstemming, zoals blijkt uit het Brabants Voorstel, wordt daarin meegenomen.
11	Procesafpraak Limburgs Voorstel en Brabants Voorstel (Brabant Bouwt) ❖ Rijk, Noord-Brabant en Limburg spreken af om de gezamenlijke uitvoeringskracht verder te versterken voor de kwalitatieve stedelijke schaa sprong en de woningbouwversnelling. Dit door gezamenlijk regio-overstijgende vraagstukken met betrekking tot verstedelijking af te stemmen en indien nodig voor besluitvorming te agenderen op BO Leefomgeving en BO MIRT. ❖ Provincies Noord-Brabant en Limburg zullen hiervoor samen met gemeenten en waterschappen hun proces nader uitlijnen in overleg met het Rijk. Brabant Bouwt en Limburg Centraal vormen hiervoor de basis. Besluitvorming daarover vindt plaats op de afzonderlijke tafels van Rijk

	en Regio zoals NOVEX Stedelijk Brabant, Limburg Centraal, SmartwayZ, BO Leefomgeving en BO MIRT. ❖ Het regionale proces leidt tot voorstellen voor de middelen voor de verschillende regelingen van het Rijk. Iedere partij is daarbij verantwoordelijk voor de besluitvorming over de verdeling van eigen middelen. Rijk en Regio zullen hun besluitvorming nadrukkelijk in samenhang bezien binnen de voor de iedere Rijksregeling eigenstandige procedure.
--	---